

Оксана ЦИМБАЛИСТА,

orcid.org/0000-0003-4895-472X

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Державного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) *o.tsymbalysta@knute.edu.ua*

Оксана СОШКО,

orcid.org/0000-0003-4633-7621

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Державного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) *o.soshko@knute.edu.ua*

Оксана КРИВЕНКО,

orcid.org/0000-0003-2359-9434

старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу
Державного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) *o.kryvenko@knute.edu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мета статті полягає у дослідженні ролі та значення новітніх цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов. Особливу роль у роботі займає описове дослідження. Воно дало змогу виявити та описати особливості використання сучасних цифрових технологій. У свою чергу методи перекладу, функціональний і конструктивний допомогли у вивченні досліджуваної тематики. У нашій розвідці також використано методи аналізу, систематизації та порівняння. Цифрові технології – це не лише технічний засіб навчання, це постійне середовище існування людини. Використання новітніх цифрових технологій у процесі викладання і вивчення іноземної мови має ряд переваги та недоліків. До переваг віднесено: висока мотивація студентів в освітньому процесі; розширення і поглиблення знань про культуру народу, мова якого вивчається; розвиток комунікативної компетентності; покращення ефективності опанування іноземної мови; практика іноземної мови не тільки в межах аудиторії, а також у будь-якому зручному місці та у будь-який час; ефективна взаємодія викладача і студента; безперервність та доступність вивчення іноземної мови. До недоліків: надмірне використання технологій як студентами, так і викладачами; неправильне, неефективне, невміле, неадекватне застосування цифрових технологій; відволікання студентів від основної теми заняття; швидка втомлюваність під час роботи з цифровими технологіями; ймовірність викрадення особистих даних. Визначено рекомендації, що стосуються вмілого та адекватного використання елементів цифровізації: викладач повинен враховувати різноманітність навчального матеріалу, змістовність навчання та індивідуальний підхід; безперервний інтерес новітніми цифровими технологіями з метою активного впровадження в навчальний процес, а також для рекомендацій студентам; постійна самоосвіта щодо використання цифрових засобів; інтеграція цифрових засобів для різноманіття навчання; повноцінне використання цифрових технологій, що дозволяє здійснювати швидкий пошук необхідної інформації та безпечно поводитись у цифровому інформаційному просторі. Цифрові технології полегшують засвоєння знань, допомагають зробити навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим та наочним. Варто пам'ятати про адекватне та розумне застосування засобів цифровізації у процесі опанування іноземних мов. Використання цифровізації під час опанування іноземної мови спонукає студентів до критичного мислення, самопланування, вирішення складних ситуацій, індивідуалізації навчання та розвитку креативності. Перспектива подальших досліджень полягає у детальному вивченні питання свідомого та вмілого використання викладачами засобів цифровізації у процесі навчання іноземних мов.

Ключові слова: цифровізація, ефективність, студент, викладач, заклад вищої освіти.

Oksana TSYMBALYSTA,

orcid.org/0000-0003-4895-472X

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
State University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) o.tsymbalysta@knute.edu.ua*

Oksana SOSHKO,

orcid.org/0000-0003-4633-7621

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
State University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) o.soshko@knute.edu.ua*

Oksana KRYVENKO,

orcid.org/0000-0003-2359-9434

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation
State University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) o.kryvenko@knute.edu.ua*

PECULIARITIES OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN THE ERA OF DIGITAL TECHNOLOGIES

The purpose of the article is to investigate the role and significance of the latest digital technologies in the process of learning foreign languages. Descriptive research plays a special role in the work. It made it possible to identify and describe the use features of modern digital technologies. The methods of translation, functional and constructive, methods of analysis, systematization, and comparison have been also used. Digital technology is not only a technical means of learning but a permanent environment of human existence. The use of digital technologies in the process of teaching and learning a foreign language has several advantages and disadvantages. Advantages include high motivation of students in the educational process; expansion and deepening of knowledge about the culture of the people whose language is being studied; development of communicative competence; improving the effectiveness of foreign language acquisition; foreign language practice not only in the classroom but also in any convenient place and at any time; effective interaction between a teacher and a student; continuity and accessibility of learning a foreign language. Disadvantages: excessive use of technology by both students and teachers; incorrect, ineffective, inadequate use of digital technologies; distracting students from the main lesson subject; quick fatigue when working with digital technologies; the possibility of identity theft. Recommendations related to the adequate use of digitalization have been determined: the teacher must take into account the variety of educational material, the content of education, and the individual approach; continuous interest in the latest digital technologies for the active implementation in the educational process, as well as for recommendations to students; constant self-education regarding the use of digital means; integration of digital means for diversity of learning; full use of digital technologies, which allows for a quick search for the necessary information and safe behavior in the digital information space. Digital technologies facilitate the assimilation of knowledge and make learning interactive, communicatively oriented, interesting, and visual. It is worth remembering the adequate and reasonable use of digitization tools in learning foreign languages. Digitalization while learning a foreign language encourages students to think critically, solve difficult situations, individualize learning, and develop creativity. The prospect of further research consists of a detailed study of the question of teachers' conscious use of digitization tools in the process of learning foreign languages.

Key words: digitization, efficiency, student, teacher, higher education institution.

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується постійними швидкими змінами. Нові технології поширюються в усіх сферах життєдіяльності людини і стають важливим підґрунтям як для змін на планеті взагалі, так і для фінансової незалежності та підвищення кваліфікації кожної окремої людини. Індустрія 4.0 надає нам технології блокчейну, штучного інтелекту та хмарних технологій. Ця технологічна еволюція людства є важливою та необхідною освітньою

передумовою, щоб стати частиною безмежного навчального середовища як для викладачів, так і для слухачів та студентів. Заклади вищої освіти в Україні активно впроваджують в освітніх програмах інноваційні методи навчання та викладання, нові підходи до освіти, зорієнтовані на потреби майбутнього, критичне осмислення та опрацювання цифрової інформації. Викладачі іноземних мов, що є частиною освітнього процесу, починають активно використовувати цифрові технології

у процесі опанування іноземних мов. Однак на їх шляху з'являються деякі протиріччя, що полягають, з одного боку, у занадто швидкому розвитку освітніх технологічних можливостей, а з іншого – низьким рівнем обізнаності та володінням практичних навиків викладачів щодо використання інформаційних технологій.

Аналіз досліджень. Існує чимало наукових розвідок, що стосуються використання інформаційних технологій в освітньому процесі. Так, варто згадати дослідження Н. Годованець, яка вивчала значення інтерактивних методів навчання іноземній мові і констатувала, що сучасні комп'ютерні програми допомагають зануритися у живу мову по справжньому. О. Тесцова та І. Лопата наголошують, що цифрова грамотність викладачів і студентів є необхідною умовою ефективного застосування цифрових технологій під час іншомовної підготовки. Наукова розвідка П. Сердюкової також стосується теоретичних основ опанування іноземної мови у мовному закладі вищої освіти з використанням інформаційних технологій. Т. Коноваленко та Н. Бондар говорять про застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті і зокрема у процесі навчання англійської мови не просто як про модне нововведення, а це повинно стати необхідністю. Н. Фоміних досліджувала історичний аспект використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання іноземних мов.

Ролі інтерактивних платформ у вивченні іноземних мов також присвятили свої наукові праці А. Добринін, Б. Тарман, В. Купріяновський, І. Фрумін, К. Бараніков, Л. Таїрова, М. Іконнікова, О. Горицька. Серед зарубіжних вчених – Д. Кідд, Д. МакКінл, Р. Паттон, Р. Сантос, С. Шін, М. Шихан та багато інших.

Однак, незважаючи на чималу кількість наукових досліджень щодо застосування інноваційних технологій у навчальному процесі, питання використання цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов потребує детального вивчення, адже освітні тенденції швидко змінюються відповідно до світових змін цифровізації суспільства.

Метою роботи є дослідження ролі та значення новітніх цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов.

Методи дослідження. Особливу роль у роботі займає описове дослідження. Воно дало змогу виявити та описати особливості використання сучасних цифрових технологій. У свою чергу методи перекладу, функціональний і конструктивний допомогли у вивченні досліджуваної тема-

тики. У нашій розвідці також використано методи аналізу, систематизації та порівняння.

Виклад основного матеріалу. Сучасними цифровими інноваціями є цифрові платформи, віртуальна та доповнена реальність, технологія blockchain, штучний інтелект і дизайн-мислення (design thinking) (Газієв, 2017).

Останнє десятиліття використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення іноземних мов віддзеркалює позитивні моменти (Fu, 2018). Епоха цифрових технологій розглядається як тотальне їх панування і набула загального розповсюдження, і насамперед, в освітню сферу. У зв'язку з цим, основним завданням, яке необхідно вирішити – це перейти на новий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців на основі цілеспрямованого застосування цифрових технологій з метою активно здійснювати роботу в інформаційному для реалізації успішного навчання та подальшого розвитку майбутнього фахівця (Запольська, 2022).

Основною вимогою сучасності є, з одного боку, забезпечення цілісної комп'ютерної павутини для забезпечення якісної освіти, а з іншого – втілення освітньої системи на основі індивідуальних потреб, основою якої є цифрові технології та інтерактивні платформи (Fuchs, 2005).

Цифрові технології – сукупність інструментів для реалізації професійної підготовки, що сприяють професійному становленню майбутніх фахівців, на основі розвитку таких компетентностей, як рефлексивних та дослідницьких (Bielousova, 2015: 847).

Вважаємо, що сьогодні цифрові технології – це не лише технічний засіб навчання, це постійне середовище існування людини. Таке середовище має колосальні можливості для навчання в будь-який зручний час та в будь-якому комфортному місці.

Освітня підготовка в процесі вивчення іноземних мов стає необхідністю сьогодення, і тому необхідним є врахування доступності інтернет-технологій при розробці навчальних програм. Мобільний телефон – це найзручніший інструмент, який дає можливість доступної інформації з вивчення іноземної мови і користується популярністю серед здобувачів освіти (Ikonnikova, 2019: 127).

Застосування в процесі викладання іноземної мови цифрових технологій, допомагає реалізувати наступні завдання: навчальні заняття можна зробити більш наочними і цікавими; активізація навчальної діяльності; отримання моментального зворотного зв'язку; формування позитив-

ної мотивації до пізнання нового; підвищити інтелектуальні здібності; долучити до активної роботи суб'єктів навчання з пасивною позицією; формувати інтегративні вміння і практичні навички з метою розвитку інформаційної та цифрової компетентності (Черненко, 2019: 169–178); забезпечити індивідуалізацію в процесі вивчення тем; спрямовувати майбутніх фахівців до самостійної діяльності для роботи з цифровими ресурсами та засобами (Запольська, 2022).

Погоджуємося з думкою авторів О. Ланських, Т. Дернової та І. Рябцевої (Ланських та ін., 2022: 20), щодо основних критеріїв аналізу та відбору інтерактивних освітніх платформ, що визначають їх доступність та функціональність у межах індивідуалізації навчання іноземних мов є:

- зрозумілий інтерфейс – цей критерій передбачає зрозуміле розташування розділів платформи, якісне оформлення та дизайн, а також доступну навігацію;

- методично-обґрунтований підбір електронного контенту – всі завдання сайту повинні мати методичну цінність та розвивати конкретні навчальні та мовні вміння та навички здобувачів освіти;

- наявність мультимедійних елементів навчання, а саме: зображень, анімацій, аудіо та відео;

- інтерактивність – взаємодія з іншими учасниками в процесі навчання;

- доступність безкоштовної версії – на сьогоднішній день існує значна чисельність інтерактивних онлайн-платформ з вивчення іноземних мов, проте кожна з них, перебуваючи у відкритому доступі, має спеціальні платні доповнення;

- варіативність завдань – наявність різноманітних завдань, скерованих на вдосконалення мовних навичок здобувачів освіти з різним рівнем та здібностями до вивчення іноземних мов;

- можливість контролю результатів навчання та діагностики помилок впродовж усього навчання – цей критерій дозволяє фіксувати проблемні сторони у вивченні іноземних мов. Таким чином, формується детальний портрет того, хто навчається з усіма його сильними і слабкими сторонами, а також створюється джерело великих даних, яке дозволяє пропонувати здобувачу освіти варіативний контент;

- формування кондицій для мотивації здобувачів освіти, їх спонукання до досягнення високих результатів у вивченні іноземних мов, і навіть наявність елементів змагання;

- одержання зворотного зв'язку від користувачів – цей критерій передбачає наявність функціональних можливостей платформи, що дозволяють

здобувачу освіти вийти на зв'язок з викладачем або віртуальним викладачем і отримати індивідуальну консультацію з тих чи інших питань;

- можливість встановлення обмежень часу для виконання завдань; – можливість поповнення бази завдань здобувачами освіти – цей критерій дозволяє визначити пізнавальні інтереси здобувачів освіти, оскільки, як правило, вони готові ділитися тими завданнями та матеріалами, а також темами, які їм цікаві або робота над якими не викликає жодних труднощів.

Дослідниця Кембриджського університету Д. Кідд розробила та запропонувала використовувати принципи, які стосуються відбору цифрових навчальних засобів для вивчення іноземних мов відповідно до визначених завдань (Kidd, 2019):

- принцип використання різних шляхів подачі навчального матеріалу;

- принцип позитивного залучення;

- принцип індивідуального навчання;

- принцип зворотного зв'язку;

- принцип автономного навчання;

- принцип змістовного спілкування;

- принцип активного навчання.

Проте існують як переваги, так і деякі недоліки у використанні цифрових технологій у процесі викладання іноземної мови. Ю. Запольська, у рамках свого дослідження, зупиняється на позитивних аспектах: за допомогою мобільних додатків, відбувається удосконалення навичок оволодіння граматичними структурами, основ правопису та вимовними навичками мовлення; наступним цифровим інструментарієм є віртуальні подорожі, які сприяють активізації знань лексичних одиниць з національно-культурною семантикою англійської мови; за допомогою аудіо- та відео файлів, відбувається формування таких навичок, як сприйняття на слух, читання та розуміння іноземної мови; і останнім цифровим інструментом є Skype та ведення блогів, що сприяють формуванню навичок активного, комунікативно-писемного мовлення (Запольська, 2022).

Наш практичний досвід використання новітніх цифрових технологій у процесі викладання і вивчення іноземної мови дає можливість констатувати наступні головні переваги:

1. Висока мотивація студентів в освітньому процесі.

2. Розширення і поглиблення знань про культуру народу, мова якого вивчається.

3. Розвиток комунікативної компетентності студентів.

4. Покращення ефективності опанування іноземної мови.

5. Практика іноземної мови не тільки в межах аудиторії, а також у будь-якому зручному місці та у будь-який час.

6. Ефективна взаємодія викладача і студента.

7. Безперервність та доступність вивчення іноземної мови.

Вважаємо за необхідне також вказати і можливі недоліки у процесі використання цифрових технологій. А саме:

1. Надмірне використання технологій як студентами, так і викладачами.

2. Неправильне, неефективне, невміле, неадекватне використання цифрових технологій.

3. Відволікання студентів від основної теми заняття або від процесу практикування.

4. Швидка втомлюваність під час роботи з цифровими технологіями.

5. Ймовірність викрадення особистих даних, якщо хтось із учасників освітнього процесу недостатньо знає про безпеку роботи з цифровими засобами.

Вивчаючи роль та особливості використання цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови постає необхідність виокремити рекомендації, що стосуються вмілого та адекватного використання елементів цифровізації з метою формування навичок читання, слухання, говоріння та письма:

– викладач, обираючи серед численної кількості цифрових засобів, повинен враховувати різноманітність навчального матеріалу, змістовність навчання та індивідуальний підхід;

– варто безперервно цікавитися новітніми цифровими технологіями з метою активного впровадження в навчальний процес, а також для рекомендацій студентам;

– необхідно постійно займатися самоосвітою щодо використання цифрових засобів, адже технологічний процес сьогодення вимагає постійних та безперервних змін розвитку як суспільства, так і освіти зокрема;

– бажано об'єднувати цифрові засоби для індивідуалізації та різноманіття навчання;

– викладач має дбати про повноцінне використання цифрових технологій, що дозволяють виконувати миттєвий пошук необхідної інформації, аналіз, вибір, а також редагування і створення нового цифрового контенту на основі усвідомлення безпечного поведіння у цифровому інформаційному просторі.

Висновки. Цифрове середовище сьогодення вимагає нової ментальності, іншого сприйняття картини світу, нових підходів і форм роботи та нового усвідомлення процесу опанування іноземної мови. Цифрова компетентність є вкрай важливою та необхідною, адже усі учасники освітнього процесу, повинні володіти на належному рівні навичками роботи із цифровими засобами. Використання цифровізації під час опанування іноземної мови спонукає студентів до критичного мислення, самопланування, вирішення складних ситуацій, індивідуалізації навчання та розвитку креативності. Цифрові технології полегшують засвоєння знань, допомагають зробити навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим та наочним. Варто пам'ятати: якщо цифрові технології використовуються належним чином, то вони мають ряд переваг. Але неадекватне та невміле їх застосування може призвести до ряду негативних наслідків. Як студент, так і викладач повинні дбати про постійне підвищення кваліфікації у сфері цифровізації. Цифрова компетентність є ключовою компетентністю в умовах сучасного розвитку суспільства.

Перспектива подальших досліджень полягає у детальному вивченні питання свідомого та вмілого використання викладачами засобів цифровізації з метою підвищення мотивації та розвитку креативного мислення студентів у процесі опанування іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Газієв С. П'ять цифрових трендів 2017 року, які змінять бізнес. 2017. URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend892.html>.
2. Запольська Ю. А. Використання цифрових технологій у викладанні іноземної мови. 2022. URL: <https://enpuir.pnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38571/Zapolska%20Yu.pdf?sequence=1>.
3. Ланських О.Б., Дернова Т.А., Рябцева І.А. Роль інтерактивних платформ у вивченні іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 44. Т. 2. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/2.3>.
4. Черненко А. В. Інформаційно-цифрова компетентність майбутніх учителів іноземної мови як ключова вимога «Нової української школи». *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. № 47. С. 169–178. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2883>.
5. Bielousova R. Designing ESP materials within the blended learning concept. *SGEM: Ecology, economics, education, and legislation*. 2015. Pp. 847–853.
6. Ikonnikova M., Komochkova O. Modern online platforms and digital technologies in teaching linguistics in the us higher education practice. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 73, Iss. 5. Pp. 125–134.

7. Fu Q. K. Impacts of mobile technologies, systems and resources on language learning: A systematic review of selected journal publications from 2007–2016. *Knowledge Management & E-Learning*. 2018, 10(4). Pp. 375–388.
8. Fuchs T., Woessmann L. Computers and student learning: Bivariate and multivariate evidence on the availability and use of computers at home and at school. 2005. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/IfoWorkingPaper-8.pdf>.
9. Kidd D. How to select the right digital materials for your students. Cambridge University Press. 2019. URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2019/10/29/how-select-right-digital-materials-your-students/>.

REFERENCES

1. Haziiev S. (2017) Piat tsyfrovnykh trendiv 2017 roku, yaki zminiat biznes [Five digital trends of 2017 that will change business]. 2017. URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend892.html> [in Ukrainian].
2. Zapolska Yu. A. (2022) Vykorystannia tsyfrovnykh tekhnolohii u vykladanni inozemnoi movy [Use of digital technologies in foreign language teaching]. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38571/Zapolska%20Yu.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
3. Lanskykh O.B., Dernova, T.A. & Riabtseva, I. A. (2022) Rol interaktyvnykh platform u vyvchenni inozemnykh mov [The role of interactive platforms in learning foreign languages]. *Innovatsiina pedahohika*, 44 (2). 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/2.3> [in Ukrainian].
4. Chernenko A. V. (2019) Informatsiino-tsyfrova kompetentnist maibutnykh uchyteliv inozemnoi movy yak kliuchova vymoha «Novoi ukrainskoi shkoly» [Information and digital competence of future foreign language teachers as a key requirement of the New Ukrainian School]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, 47. 169–178. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2883> [in Ukrainian].
5. Bielousova R. (2015) Designing ESP materials within the blended learning concept. *SGEM: Ecology, economics, education, and legislation*, 847–853.
6. Ikonnikova M., Komochkova, O. (2019) Modern online platforms and digital technologies in teaching linguistics in the US higher education practice. *Information Technologies and Learning Tools*, 73, Iss. 5. 125–134.
7. Fu Q. K. (2018) Impacts of mobile technologies, systems, and resources on language learning: A systematic review of selected journal publications from 2007–2016. *Knowledge Management & E-Learning*, 10(4). 375–388.
8. Fuchs T. & Woessmann, L. (2005) Computers and student learning: Bivariate and multivariate evidence on the availability and use of computers at home and school. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/IfoWorkingPaper-8.pdf>
9. Kidd D. (2019). How to select the right digital materials for your students. Cambridge University Press. URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2019/10/29/how-select-right-digital-materials-your-students/>